

ONLINE SEKSUALNO UZNEMIRAVANJE SAMO ŠALA?

Trajanje: 45 minuta

Dob sudionika: 1. do 4. razred srednje škole

Ključne riječi:

online seksualno uznemiravanje, pristanak, online izazov, sigurnost na Internetu, važnost razgovora s osobom/osobama od povjerenja, traženje pomoći

Cilj:

Istaknuti važnost reagiranja na nasilje.

Očekivani ishodi:

- Učenici će moći svojim riječima opisati što je to nasilje, električno nasilje i online seksualno uznemiravanje.
- Osvijestiti kome se možemo obratiti u slučaju nasilja.

Potrebni materijali:

Papiri – A4, više komada; selotejp, flomaster/marker

Papiri velikih dimenzija – npr. A3 ili hamer papiri – 3 komada

**Dan Sigurnijeg
Interneta 2023** | Utork
7. veljače
Zajedno za bolji internet
www.dansigurnijeginterneta.org

UVODNA AKTIVNOST

UVOD I PRAVILA (TRAJANJE 5 MINUTA)

Tema kojom ćemo se danas baviti se tiče pitanja određivanja je li nešto zabava ili nasilje. Vjerujem da su se i neki od vas do sada susreli sa situacijama koje su neki ljudi rekli da je nasilje, a drugi da je zabava. Ista situacija zbog različitih faktora može biti interpretirana drugačije! Ono što mi vidimo je da je pri tome jako važno biti informiran što uopće nasilje jest, jer je moguće da do nekih pogrešaka pri određivanju dolazi zbog neznanja. Zbog toga se danas bavimo ovom temom!

Imajte na umu da su primjeri koje ćemo spominjati temeljeni na primjerima iz stvarnog života. Velika je vjerojatnost da ste doživjeli neki od oblika nasilja o kojemu ćemo pisati u nastavku. Moguće je da će se dogoditi da prepoznate da se neka od opisanih situacija dogodila vašem prijatelju, poznaniku ili članu obitelji. Ukoliko u bilo kojem trenutku ako osjete potrebu ili nelagodu, uz stručni tim vaše škole i stručnjaci Centra za sigurniji Internet vam stoje na raspolaganju za razgovor i podršku (besplatna i anonimna linija je dostupna svaki radni dan u terminu 08:00-20:00 sati na 0800 606 606, a dostupni su i na mailu info@csi.hr).

Velika je vjerojatnost da ste u društvu primijetili neke predrasude ili problematična viđenja situacija o kojima ćemo pričati. Imajte na umu da su stavovi ljudi refleksija širih društvenih problema i da je ovo dobra prilika da te stavove propitate na konstruktivan način.

Također budite svjesni i vlastitih reakcija ili reakcija vaših prijatelja koje ove teme mogu potaknuti. Online seksualno uznemiravanje, kao i offline oblici nasilja i zlostavljanja mogu svakoga pogoditi. Kao rezultat pitanja postavljenih na ovoj radionici, moguće je da vam prijatelj povjeri vlastito negativno online iskustvo ili da ga prepoznate kod sebe. Ako se to dogodi, potičemo vas da o tome razgovarate sa roditeljima ili skrbnicima i stručnim timom škole.

Vezano za temu današnje radionice, bitno je naglasiti i da je važna povjerljivost. Sve o čemu budemo danas pričali ostaje među nama. Molim vas da, ako imate potrebu pričati s nekim tko nije sada tu s nama o tome kako nam je bilo na radionici pričate isključivo svoje iskustvo i svoj doživljaj. Nemojte prepričavati tuđa iskustva, a ako osjećate potrebu to raditi – onda neka to bude sa stručnim suradnicima škole.

Možete li mi navesti neke od situacija za koje su neki ljudi rekli da je zabava, a neki da je nasilje? Kako vi to određujete?

Slažete li se s time da čuvamo povjerljivost vezano za ovu radionicu? Imate li još neko pravilo koje vam je važno postaviti prije nego krenemo?

Slijedi diskusija s učenicima, dogovaraju se eventualna dodatna pravila.

SREDIŠNJA AKTIVNOST 1

ZNAŠ LI TI ŠTO JE TO? (TRAJANJE 20 MINUTA)

Voditelj/ica učenicima prezentira definiciju nasilja, elektroničkog nasilja i online seksualnog uznemiravanja. Učenici se dijele u tri grupe i zadatak im je da napišu što više situacija koje bi mogle spadati pod pojam zadan njihovoj grupi. Jedna grupa piše situacije koje bi bile karakterizirane kao nasilje, druga elektroničko nasilje, treća online seksualno uznemiravanje. Svaka grupa svoje primjere bilježi na papir većih dimenzija (A3 ili hamer papir). Za pisanje prijedloga imaju 10 minuta, a slijedi 10 minuta za prezentiranje toga što su izradili.

Specifičnost svog **nasilja** je agresivno ponašanje kojim se namjerno nekom čini zlo, uz određenu učestalost i neravnopravan odnos snaga.

Elektroničko nasilje definira se kao svaka zlonamjerna i ponavljana uporaba informacijskih i komunikacijskih tehnologija kako bi se nekome nanijela šteta, odnosno kako bi se najčešće neko dijete ponizilo, zadirkivalo, prijetilo mu se ili ga se zlostavljalo na neki drugi način.

Online seksualno uznemiravanje je neželjeno seksualno ponašanje na bilo kojoj digitalnoj platformi. Smatra se oblikom seksualnog nasilja. Ono uključuje: nesporazumno dijeljenje intimnih slika ili videa, iskorištavanje prisilu i prijetnje, seksualizirano vršnjačko nasilje i neželjenu seksualizaciju.

Potiče se diskusija. Razgovaramo s učenicima o tome koje situacije im je bilo lako odrediti, za koje im je to bilo teško? Slažu li se s tim kako su ostale grupe karakterizirale određene situacije ili misle da nešto treba izmijeniti, dodati, izbaciti?

SREDIŠNJA AKTIVNOST 2:

KOME TI IDEŠ? (TRAJANJE 15 MINUTA)

U uvodu smo pričali o tome kako je moguće da iste situacije različiti ljudi različito vide – neki kao nasilje, drugi kao zabavu. Postavlja se pitanje kome bi se obratili u slučaju da primijetite da su vaši prijatelji, poznanici, pa možda i vi sami našli u situaciji da ih netko uznemirava ili su uključeni u nasilje.

Razmislite tko su osobe/institucije kojima se možete obratiti.

Učenike zamolimo da nam daju neke prijedloge. Obično se spominje slijedeće:

- PRIJATELJI
- STARIJI BRAĆA/SESTRE /ODRASLE OSOBE OD POVJERENJA
- RODITELJI/SKRBNICI
- STRUČNA SLUŽBA ŠKOLE
- RAZREDNIK/CA
- POLICIJA
- NE BI NIKOME REKAO/LA.

Moguće je dodati i druge prijedloge učenika. Pojedan prijedlog ispišemo na A4 papir flomasterom/markerom i postavimo ih po ucionici tako da između njih ima mjesta. Zadatak učenika je za određenu situaciju otići do papira na kojem je navedena osoba kojoj bi se javili u tom slučaju. Nakon svake situacije kratko prokomentiramo s učenicima razlikuju li se njihovi odgovori ili ne, što doprinosi tim razlikama (mogući utjecaj ranijih iskustava, predrasuda i slično). Može se napomenuti kako ova aktivnost nije ispit znanja, važno nam je osvijestiti tko su sve osobe i institucije koje nam stoje na raspolaganju u tom slučaju i čuti mišljenja učenika o tome zašto su skloniji javljati se nekim, a s drugima baš nemaju potrebu i želju to podijeliti.

Situacije koje prezentiramo su:

1. Nataša se neko vrijeme dopisivala s dečkom koji joj se svjđao. Nadala se da bi se njihovo prijateljstvo moglo pretvoriti u vezu. On ju je zatražio fotografije golog tijela, no kako nije bila sigurna je li to u redu, izbjegavala je odgovoriti mu. On ju je uporno tražio takve fotografije te ga je blokirala.
2. Netko je snimio video u školi u kojemu skupina školskih prijatelja prisiljava Lanu, djevojku nižeg razreda, da dira Tomine genitalije. Video počinje kružiti školom.
3. Jan se viđa s djevojkicom koja je dvije godine mlađa od njega. Njegovi prijatelji objavljaju komentare u kojima ga nazivaju „pedofilom“.

4. Majin dečko ljubio se s drugom osobom dok je hodao sa Majom. To ju je vrlo uzrujalo te ona počinje dijeliti slike njegovog golog tijela jer ga želi povrijediti.
5. Ivan je na online aplikaciji stupio u kontakt s nekom osobom i kroz par mjeseci su se dopisivali. Tijekom dopisivanja je poslao fotografije svog golog tijela, a ta ga osoba mu je rekla da će slike poslati njegovim roditeljima ako mu ne preda određeni iznos novca.

DODATAK ZA PREDAVAČA

Pojašnjenja vezano za opisane situacije:

1. **Uznemiravanje.** Zahtjevi su bili neželjeni i nastavili su se i nakon što Nataša nije na njih odgovorila.
2. **Uznemiravanje.** Lana je bila prisiljena dirati Tomu i nije dala pristanak da se video dijeli.
3. **Uznemiravanje.** Pojam „pedofil“ je riječ vrlo jakog negativnog značenja i u ovom je slučaju upotrijebljena da bi posramila Jana zbog veze s mlađom djevojkom.
4. **Uznemiravanje.** Maja je namjerno dijelila fotografije da bi svjesno povrijedila svog bivšeg dečka.
5. **Uznemiravanje/nasilje.** Ivan je žrtva kaznenog djela, potrebno je napraviti dokaze i slučaj prijaviti policiji s roditeljima.

REZULTATI DESHAME ISTRAŽIVANJA U HRVATSKOJ

Rezultati **deSHAME** istraživanja u Hrvatskoj (reprezentativno istraživanje koje je proveo Centar za nestalu i zlostavljanu djecu u 2021. godini u kojem je sudjelovalo 2016 učenika srednjih škola diljem Hrvatske*) govore da je svaki peti srednjoškolac u 2020. godini pretrpio ili svjedočio seksualnom zlostavljanju na internetu. Čak 30% hrvatskih srednjoškolaca potvrdilo kako njihovi vršnjaci potajno fotografiraju druge osobe u situacijama kada su neprimjereno odjevene, gole ili tijekom seksualnih aktivnosti, nakon čega su te fotografije podijeljene na internetu. Istraživače je posebno zabrinuo podatak da više od 40% učenika ne bi prijavilo seksualno uznemiravanje zbog straha od "preburne" reakcije škole.

Najčešće neprimjerena ponašanja s kojima se mlađi susreću:

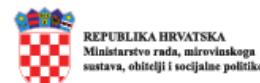
- **širenje tračeva ili laži o njihovom seksualnom ponašanju**
- **primanje golih, polugolih ili neprimjereni fotografijskih ili poruka – iako ih nisu tražili**
- **primanje seksualnih komentara na fotografije koje objave.**

Što se tiče prijave nasilja, više od polovice srednjoškolaca na njega reagira ignoriranjem. Gotovo polovica blokira uključene u to ponašanje, a 36% mlađih se okreće vršnjačkoj podršci. Jako mali postotak srednjoškolaca prijavljuje ovaj oblik nasilja (svega 3,7% prijavljuje policiji)!

Izloženost seksualnom nasilju ostavlja istovremeno dugotrajne ali i snažne kratkotrajne posljedice na žrtve.

Dugotrajne posljedice mogu biti pojačane zbog revictimizacije ako se sadržaj ponovno dijeli nakon proteka vremena.

Visoka izloženost nasilju na bilo koji način prividno normalizira takvo ponašanje čime se povećava vršnjački pritisak i otežava intervenciju.

NASTAVNI ZAVOD
ZA JAVNO ZDRAVSTVO
SPLITSKO - DALMATINSKE
ŽUPANIJE

NASTAVNI ZAVOD ZA
JAVNO ZDRAVSTVO
PROMOĆIJE-OBRAZOVNE ŽUPANIJE

* Istraživanje je provedeno u sklopu projekta Safer Internet Center: Making Internet a good and safe place (2020-HR-IA-0051) sufinanciranog od strane Europske unije.

ZAVRŠNA AKTIVNOST

ŠTO SMO DANAS NAUČILI? (TRAJANJE 5 MINUTA)

Rekapitulacija svega rečenog. Voditelj/ica učenicima zahvaljuje na sudjelovanju.

Učenici se pozivaju da postave pitanja koja su ostala neodgovorena i ponovno ih se pozove da se u uvijek mogu obratiti stručnoj službi škole za pomoć i podršku.

Izvor:

- Centar za nestalu i zlostavljanu djecu (2022.) Upoznajmo i prepoznajmo e-nasilje – program prevencije elektorničkog nasilja (faza III) – digitalna radna bilježnica za mlade.
- Childnet (2022). Online sexual harassment – lesson plans for young people aged 13-17. Project deSHAME. Dostupno na linku: <https://www.childnet.com/resources/step-up-speak-up-teaching-toolkit/step-up-speak-up-lesson-plans/>.

DODATAK ZA PROVODITELJE RADIONICA S DJECOM I MLADIMA POVODOM DANA SIGURNIJECA INTERNETA

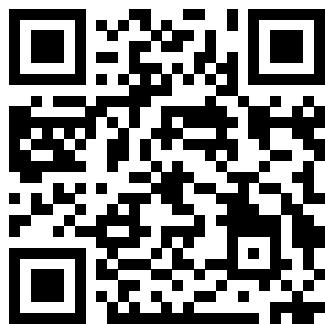
Po završetku radionice s djecom preporuka je provesti i evaluaciju.

U sklopu ovih materijala možete pronaći evaluacijski listić za kojeg vas potičemo da ga isprintate, ispunite podatke koji se nalaze na početku (ime škole, institucije ili organizacije iz koje dolazite i datum provedbe aktivnosti) te ih umnožite na način da svaki sudionik dobije svoj evaluacijski listić.

Ispunjavanje tih listića je anonimno, nije potrebno da djeca upisuju svoja imena, razredno odjeljenje i slično.

Nakon provedenih radionica Centra za sigurniji internet u sklopu Dana sigurnijeg interneta, molimo vas da ispunite online evaluacijski obrazac. U njega upisujete informacije o broju djece i mladih s kojima ste proveli aktivnost i njihove povratne informacije (koje su upisali na evaluacijske listiće). Po ispunjavanju online evaluacijskog obrasca otvara vam se pristup linku na kojem možete preuzeti potvrdu o o sudjelovanju u ovoj aktivnosti.

Online evaluacijski obrazac se nalazi na linku: <https://bit.ly/3JlrOw2>.

NAPOMINJEMO

obrazac služi za predaju evaluacija sudionika na radionici iz jedne kategorije (npr. za učenike 5.-8. razreda). Ako ste proveli radionice iz više kategorija - npr. i za 5.-8. razred i za 1.-4. razred potrebno je ISPUNITI 2 EVALUACIJE (po jednu za svaku kategoriju). U slučaju da ste u više razrednih odjeljenja/ skupina djece proveli istu radionicu - kroz jedan online obrazac predajete sve odgovore (npr. proveli ste radionice u tri 5. razreda i dva 6. razreda).

Evaluacije održanih aktivnosti se zaprimaju do 10. veljače 2023. godine do 23:59.

EVALUACIJA RADIONICE ODRŽANE POVODOM DANA SIGURNIJEG INTERNETA IZ EDUKATIVNOG MATERIJALA CENTRA ZA SIGURNIJI INTERNET

SREDNJA ŠKOLA - 1.-4. RAZRED

Naziv škole, organizacije ili institucije u kojoj je održana radionica:

Datum provedbe radionice:

Koju bi ocjenu dao za održanu radionicu? Zaokruži svoj odgovor!

1   2   3   4   5

Što ti se najviše svidjelo na radionici?

Što ti se nije svidjelo na radionici?

Što ćeš raditi u budućnosti kao rezultat sudjelovanja na ovoj radionici?

Imaš dodatan komentar ili prijedlog? Upiši ih ovdje!
